

BOOMKIKKERS EN KAMSALAMANDERS IN DUINEN ZUID-HOLLAND

Foto Annie Zuiderwijk

Eric van der Pluym heeft de eerste boomkikker gelocaliseerd, hoog in een egelantier. Rechts Conn Barrett, links Jaques Ruinaard

Foto Annie Zuiderwijk

Eric showt de buit. Het blijkt een groot mannetje te zijn. De kwaakblaas (keel) is in ruststand geelbruin van kleur.

Foto Jaques Ruinaard

De kleurtekening (let op de zijlijn) komt overeen met die van Hyla arborea, de Middeneuropese boomkikker

Sinds 2000 worden boomkikkers gesignaleerd in de duinen van Meiendel, Zuid Holland. René Wanders en zonen vonden dat jaar boomkikkerlarven in een kwelpas. In 2001 hoorde Jan Oppentocht kwakende mannetjes. In 2002 zagen de onderzoekers boomkikkers in méér kwelplassen. Er werden bandopnames gemaakt van kwakende mannetjes; er werden eiklompjes en larven aangetroffen.

excursie

Frans Hagedoorn, namens RAVON-ZH, organiseerde dit jaar een excursie op zaterdag, 29 mei, 20.00 uur. Het was een zeer geschikte avond qua weer. Jan Oppentocht gaf ons het laatste nieuws: Op twee plaatsen, zo'n 300 m uit elkaar gelegen, had hij dit voorjaar het kwaken gehoord. Op elke plek één mannetje. Veel minder activiteit dus dan in 2002.

Rond negen uur begonnen rugstreppadden te kwaken. We konden ze gemakkelijk vinden en oppakken, niet in het water, maar op 't land, in kluitjes van 2, 3 of 4 dieren op elkaar, tussen de struiken. Heel grappig.

Boomkikkers lieten zich nog niet horen. We hadden een cassettespeler en een tape met boomkikkergeluid. Na een kwartier ongeveer kwam er uit de verte antwoord. Wij er op af! Als het geluid stopte lukte het steeds om met de bandrecorder het mannetje weer aan het kwaken te krijgen. Tenslotte bereikten we een grote, nogal ondiepe plas waar het geluid vandaan kwam. En ja: er was één mannetje, twee meter van het water op 1,80 m hoogte in een egelantier. We konden hem zó uit de struik plukken.

De recorder werd natuurlijk ook op andere plaatsen uitgeprobeerd. In de Libellenvallei kregen we opnieuw antwoord!

Ook daar hebben we het mannetje kunnen pakken, uit de kwelpas waar hij vroeger ook zat en waar we eerder dit jaar ook de kamsalamander vonden.

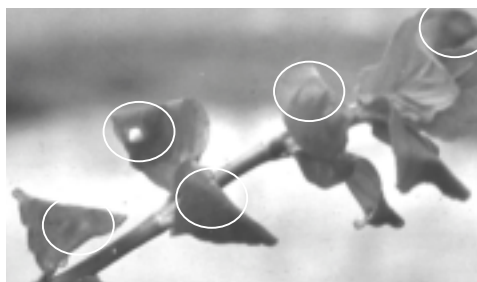
Hoogstwaarschijnlijk komt de boomkikker hier niet van nature voor. We proberen te achterhalen wat de geografische regio is waar deze kikkertjes oorspronkelijk vandaan komen. Daarvoor hebben we van beide diertjes één vingerpuntje meegenomen voor DNA analyse. En contact opgenomen met onderzoekers die dergelijke onderzoek kunnen uitvoeren.

Dit is de duinpoel waar een van de twee boomkikkers zat te kwaken. Het is tevens een vindplaats van de kamsalamanders. De vijver heeft kwelwater waardoor er tot laat in de zomer genoeg water staat om de ontwikkeling van eitje tot juveniel mogelijk te maken. Foto: Annie Zuiderwijk

Habitat kamsalamander

Bovenstaande foto is in april genomen. Toen was de boomkikker nog niet actief, wél kamsalamanders. We zagen een subadult dier zwemmen en met enige moeite vonden we een plant waaraan eitjes waren afgezet. De eitjes van de kamsalamander zijn overduidelijk te herkennen. Ze zijn groter dan eitjes van andere salamandersoorten en de kleur is wit. Ook de waterplanten waaraan de eitjes zijn vastgeplakt zijn karakteristiek voor de kamsalamander: een beetje stevige planten, bijvoorbeeld munt. Als je goed kijkt kun je vanaf de kant de dubbelgevouwen blaadjes herkennen

Muntplant met kamsalamander-eitjes (wit omcirkeld)

waartussen kamsalamandereitjes zijn geplakt. We hebben een paar van die eitjes laten determineren door een student van Pim Arntzen (Naturalis) met behulp van enzym-electroforese. Het bleken eitjes van de gewone kamsalamander te zijn.

Al vanaf 1972 gesignaleerd in kwelplassen

René Wanders onderzocht tussen 1972 en 1980 diverse duinplassen en vooral kwelplassen op het voorkomen van watertorren en andere dieren.

Daarbij vond hij regelmatig larven van de kamsalamander in twee kwelplassen, en soms ook een volwassen dier. Zijn zoons hebben die belangstelling overgenomen en treffen nog steeds kamsalamanders in de betreffende kwelplassen aan.

Boomkikkers in dezelfde kwelplassen

Vader en Zonen Wanders troffen in 2000 voor het eerst ook larven van boomkikkers aan. Het is een mirakel hoe de boomkikkers juist op deze plek in Meiendel terecht zijn gekomen. Niemand weet het. Men gaat ervan uit dat het om één uitzetting gaat. De uitzetter zou dan een deskundige moeten zijn geweest die precies de goede plek voor de boomkikkers uitzocht. Ofwel ze zijn elders uitgezet en hebben op eigen gelegenheid de goede plek gevonden. Dat is zeker ook denkbaar.

Boomkikkers en kamsalamanders houden van het zelfde type voortplantingsplaats. Twee dingen zijn voor beide soorten erg belangrijk:

1. de poel moet (deels) in de zon liggen, de watervegetatie moet goed ontwikkeld zijn en het water tamelijk diep, zodat de poel niet droogvalt;
2. rondom de poel moeten veel schuilplaatsen/holletjes zijn op land, zoals struiken, hagen en wallen, muurtjes en holletjes in de grond.

In landen waar boomkikkers algemeen voorkomen, zoals in Frankrijk, vind je beide soorten bijna altijd in dezelfde poelen. *Annie Zuiderwijk*